

Garten (R)Eden

Meer dan 250 jaar stond de kolenmijn 'Grube Reden', in het zuidwesten van Duitsland, dichtbij Saarbrücken garant voor werk, brood en een zekere toekomst. Generaties van mijnwerkers en hun gezinnen konden er op rekenen. Het 'zwarte goud' was van groot belang voor de regio. Iedereen kende iemand in zijn familie of vriendenkring die daar werkte. In de kolenmijn werd de klok rond – ook tijdens zon- en feestdagen – in ploegen gewerkt.

Pas tijdens de staal- en kolencrisis kwamen de eerste tekenen van verval. Ondanks de goede kwaliteit van de steenkolen was het niet langer rendabel om kolen te delven. Daarom werd in de jaren negentig de 'Grube Reden' gesloten.

Na het einde van de steenkoolwinning blijven een aantal problemen bestaan. Zoals het water, dat in stilgelegde groeven binnendringt en weggepompt moet worden. Verder zijn er de industriegebouwen die de mijnbouw heeft achtergelaten, die nu leeg staan en in verval raken.

Zo werd men aan het begin van het nieuwe millennium geconfronteerd met de taak om concepten uit te werken hoe het areaal in de toekomst zinvol gebruikt kan worden. Men was op zoek naar een nieuwe interpretatie en nieuwe inscenering van een cultuurlandschap.

Een team van specialisten uit verschillende disciplines, uit de architectuur, de kunst, het toerisme en de politiek werkten de sterke kanten van Reden, zijn sfeer, het potentieel van het mijnwater en de ecologische bijzonderheden uit. Het Amsterdamse bureau VISTA heeft al deze kwaliteiten omgezet in een masterplan.

Het masterplan omvat een campus met nieuwe bedrijven en culturele voorzieningen, een watertuin die dient als opvang

van regenwater en afkoeling van het warme mijnwater, het voormalige slibbassin is omgevormd tot een natuurlijk meer met een functie als waterbuffer. Naast het meer is er een bamboe- en biomassaproductiebos.

Afgelopen zomer werd de watertuin voltooid en voor het publiek geopend. De tuin bestaat uit verschillende waterbassins die de sterk vervuilde grond bedekken. Elk bassin heeft zijn eigen fluctuatie en beplanting. Het waterniveau kan tot een meter fluctueren. Uit de diepte van de stilgezet steenkolenmijn wordt 32° C warm mijnwater omhoog gepompt en voor de energiewinning van de gebouwen gebruikt, waarna het bovengronds weer wordt afgevoerd. De bezoekers kunnen de waterbekkens op steigers, stapstenen of lange strakke paden bereiken.

In de tuin bevinden zich twee pleinen en meerdere speelplekken. Brede wandelpaden lopen, deels verdiept, tussen de bassins door. Een negen meter hoge schanskorvenmuur vormt de overgang tussen de watertuin en de campus.

Spectaculair is de 'Mosesgang' waar het warme mijnwater uit de wanden stort. Hier is het warm, de lucht ruikt naar metalen en een pad uit stapstenen voert door het water.

Een verdere blikvanger is de 'Mistbeek'. Hier wordt het

mijnwater door een stenige wilde beek gevoerd. Bij koud weer verdampert het water en mist stijgt er op. Hier verenigen zich mijn- en regenwater, koelen af en worden in een bestaande beek afgevoerd.

In het moeras cipressen bos kunnen bij zware regenval meer dan 3000m³ hemelwater tijdelijk gebufferd worden. De moerast cipressen herinneren aan de flora van het Carboon, de ontstaanstijd van de steenkolen. Ook kunnen ze de fluctuatie van het waterniveau aan.

Ondanks hun slechte staat zijn de industriegebouwen bewaard gebleven. Het complex staat op de monumentenlijst en geldt als markant architectuurtestimonium. In de gebouwen werden vroeger de kolen gezeefd, over transportbanden naar de laden en lossen hal vervoerd en dan in goederenwagens verladen.

Uit veiligheidsoverwegingen worden de daken en wanden van de gebouwen verwijderd. De vrij gelegde staalskelet is gezandstraald en met een grijze, beschermende laklaag voorzien, die roestvorming tegengaat. Gedeeltelijk staan de pilaren van de stelling in de waterbekkens en steken ze meters hoog de hemel in. Het geeft kennelijk heel veel plezier om door de watertuin te wandelen. Overal is er iets te ontdekken, het dampet, bubbelt, ploetert en sist op het areaal.

Links boven de watertuin in het masterplan

Jaren na het onstuitbaar verval is uit het voormalige mijnwezen een geslaagd voorbeeldproject ontstaan. Reden is een voorbeeld van hoe de erfenis van het mijnwezen kan worden bewaard en de overgang naar een nieuwe tijd kan worden bewerkstelligd.

Data:
Ontwerp: Bureau Vista, Amsterdam
Opdrachtgever: IndustrieKultur Saar
Prijsvraag: 2002
Voorontwerp: 2004
Definitief ontwerp: 2009
Uitvoering: 2010 - 2012
Oppervlak: 3,5 ha
Budget: 2.250.000 Euro

Tekst: Jana Schmidtchen
Foto's: Ulrike Hock, Jana Schmidtchen,
Bureau Vista, Amsterdam

